

SENĀ JOGAS KULTŪRA UN JAUNĀ JOGAS GRIBA.

NĀKOTNES MIHAELA KULTŪRA.

1919. gada 30. novembris

No iepriekšējiem izklāstiem jūs varējāt saprast, cik nepieciešami pilnīgai cilvēkbūtnes izpratnei ir pievērsties tās atsevišķām sastāvdaļām un vispirms saprast atšķirību starp to, ko mēs varam nosaukt par cilvēciskās galvas organizāciju, un to, ko mēs varam nosaukt par pārējo cilvēka organizāciju. Kaut arī jūs zināt, ka mēs šo pārējo cilvēku iedalām vēl smalkāk tā, ka iegūstam trīsdalīgu cilvēkbūtni, tomēr, lai izprastu nozīmīgākos impulsus mūsdienu un nākotnes cilvēces attīstības gaitā, vispirms ir svarīgi atšķirt galvas cilvēku no pārējās cilvēka organizācijas. Kādā veidā cilvēks ir iesaistīts vispārējā cilvēces attīstības procesā var izprast, aplūkojot to, cik dažādi abas organizācijas ir iesaistītas šajā procesā.

Tas, kas ir saistīts ar cilvēka galvas organizāciju, tātad, kas ar galvas starpniecību veidojas kā priekšstatu dzīve, sākās tālā pagātnē, cilvēces attīstības pēcatlantiskā posma pašā sākumā. Aplūkojot laiku, kas sekoja tieši pēc varenās atlantiskās katastrofas, t.i., sesto, septīto, astoto gadu tūkstoti pirms Kristus, un pievērsot uzmanību reģioniem, kurus var uzskatīt par to laiku civilizēto pasauli, mēs redzam, ka toreiz cilvēcē valdīja tāds dvēseles noskaņojums, kuru diez vai var salīdzināt ar mūsējo. Toreizējā cilvēka apziņu, viņa pasaules izpratni ir grūti salīdzināt ar mūsu maņu uztveri un mūsu pasaules izpratni, kas ir saistīta ar domāšanu. Savā grāmatā "Slepenzinātnes aprises" esmu nosaucis šo kultūru, kas sniedzas tik tālu senatnē, par Indijas kultūru.

Zeme savas attīstības gaitā ir izgājusi cauri vairākām iepriekšējām pakāpēm, kuras tiek dēvētas par Mēnesi, Sauli un Saturnu. Šo planetāro stāvokļu ietvaros attīstība notiek no vienas pakāpes nākošajā; šīs pakāpes ir nosauktas par dzīvības stāvokļiem (rundām, valstībām), kuras savukārt iziet cauri formu stāvokļiem (globām), kā arī ir iedalītas vēl sīkākos posmos, kurus sauc par pamatrasēm un rasēm. Pamatrases aptver ilgākus vēsturiskus laika periodus, rases veido to atsevišķus posmus. Piemēram, pamatrases ir: Lemūrija, Atlantīda, Pēcatlantīda; pēdējā satur šādus vēsturiskus periodus: indiešu, senpersiešu, ēģiptiešu-babiloniešu, grieķu-latīņu un jaunos laikus (sk. "Slepenzinātnes aprises").

Mēs varam teikt, ka toreizējās cilvēces ar galvu saistīta organizācija tādā mērā atšķīrās no mūsējās, ka šiem senajiem cilvēkiem nemaz nepiemita spēja rēķināties ar telpu un laiku, kā to darām mēs. Aplūkojot pasauli, viņi uztvēra vairāk tās neizmērojamos plašumus, un viņu apziņā dažādi laika brīži varēja ieskatīties cits citā. Tā laika pasaules izpratnē telpai un laikam vēl netika piešķirta tik liela nozīme kā mūsdienās. Pirmās šīs spējas pazīmes mēs atrodam tikai aptuveni piektajā un ceturtajā gadu tūkstoti pirms Kristus, tas ir, laikā, kuru mēs saucam par senās Persijas kultūru. Tomēr arī tā laika cilvēka dvēseles noskaņojumu vēl ir grūti salīdzināt ar mūsdienu cilvēka dvēseles noskaņojumu un pasaules izjūtu. Tajos senajos laikos cilvēkam piemita pirmām kārtām nosliece visās lietās saskatīt gaismas un tumsas attiecības un atbilstoši tām arī visu interpretēt. Tādas abstrakcijas, kādās mēs dzīvojam pašlaik, senajiem Zemes iedzīvotājiem bija absolūti svešas. Tur vēl ir kaut kas no universālās pasaules kopuztveres, apziņa par to, ka viss redzamais ir caurstrāvots ar gaismu un ar tās niansēm aptumšotajās vietās. Tā tika saskatīta arī pasaules morālā kārtība. Labvēlīgu, labestīgu cilvēku izjuta kā gaišu, izgaismotu, turpretī īgnu, aizdomīgu, egoistisku - kā tumšu cilvēku. Tad vēl ap cilvēku redzēja sava veida auru, kurā izpaudās viņa individualitātes morālais saturs. Ja mēs kādam no senās Persijas iedzīvotājiem sāktu stāstīt par to, ko mūsdienās sauc par dabas kārtību, par dabas likumiem, viņš pilnīgi neko nesaprastu. Šim cilvēkam nepastāvēja tāda dabas kārtība, kādu mēs saprotam patlaban; viņam pastāvēja gaismas un ēnu pasaule, un viņš sauca, piemēram, kādu no skaņu niansēm par gaišu, kādu citu - par tumšu, ēnainu. Viņam pasaule bija gaismas un ēnu pasaule. Un to, kas izpaudās šajā gaismā un tumsā, viņš uztvēra kā garīgus un tai pašā laikā kā dabas spēkus. Viņam nepastāvēja atšķirības starp garīgiem spēkiem un dabas spēkiem. Tas, kā mēs pašlaik šķīram dabas nepieciešamību jeb likumus un cilvēcisko brīvību, viņam šķīstu neprāts, jo viņam nepastāvēja šis cilvēciskās patvaļas un dabas nepieciešamības duālisms. Viņam viss bija noteiktā mērā iekļaujams kādā garīgi fiziskā veselumā. Ja es gribētu tēlaini parādīt jums seno persiešu pasaules uzskata raksturu - šī tēla nozīme noskaidrosies vēlāk, - man būtu jāuzzīmē aptuveni šāda līnija, kas ir līdzīga pasaules čūskai, Visuma simbolam, kas senās cilvēces redzējumā aptver vienā aplī visu pasauli.

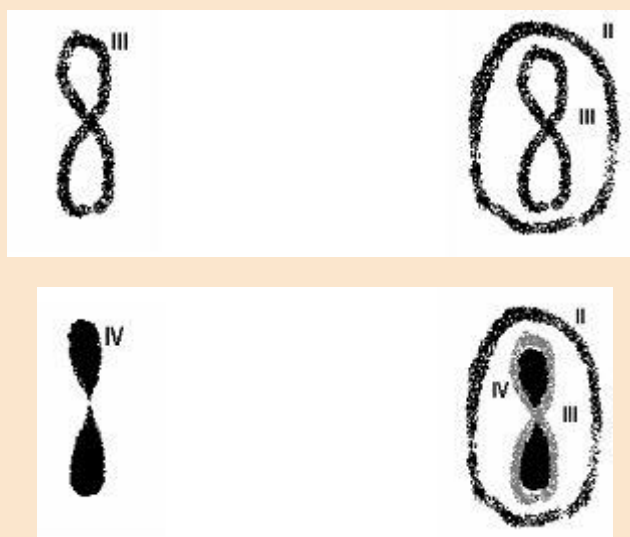

Pēc tam, kad vairāk nekā divtūkstoš gadus bija pastāvējis šāds cilvēka dvēseles noskaņojums, parādījās kāds cits, kura atskaņas var saskatīt vēl haldeju pasaules uztverē, ēģiptiešu pasaules uztverē un tajā īpašajā pasaules uztverē, kuras atspulgs ir saglabājies Vecajā Derībā. Tad parādījās kaut kas tāds, kas ir tuvāks mūsdienu pasaules uztverei. Cilvēki sāka apzināties noteiktas dabas likumu nianšes. Bet šie priekšstati bija vēl tālu no tā, ko mēs pašlaik saucam par mehānisko vai arī tikai par vitālo dabas kārtību. Šajā laikā dabas notikumi vēl tika uztverti kā dievišķas gribas jeb providences izpausmes. Providence un dabas norises vēl bija viens un tas pats. Cilvēks zināja: kad viņš kustina savu roku, tad tas ir dievišķais elements viņā, kas viņu caurstrāvo un kas iekustina viņa roku. Kad vējš sapurināja koku, tad šī trīsošā koka aina nozīmēja viņam to pašu, ko rokas kustība. Cilvēks saskatīja šo dievišķo spēku kā providenci gan pats savās kustībās, gan koka kustībās, kaut arī viņš jau varēja noteiktā mērā atšķirt to Dievu, kas ir ārpus viņa, no tā Dieva, kas ir viņā. Un tomēr Dievu domāja kā vienu veselumu, jo Dievs dabā un Dievs cilvēkā bija viens un tas pats. Tajā laikā tāpat bija skaidrs, ka tieši cilvēkā ir kaut kas tāds, pateicoties kam providence, kas ir ārpusē, dabā, un providence, kas ir cilvēkā, satiekas elpošanas procesā. Cilvēki domāja: ja šūpojas koks, tad to ierosina Dievs ārpusē, bet, ja es pakustinu roku, to dara Dievs, kas mīt manī iekšā. Ja es ieelpoju gaisu, to iekšēji pārstrādāju un atkal izelpoju, tad tas ir Dievs, kas ieiet manī no ārpusē un atkal no manis iziet. Tā to pašu dievišķo cilvēki sajuta gan ārpusē, gan iekšpusē, bet kādā noteiktā punktā - vienlaicīgi gan ārpusē, gan iekšpusē. Cilvēks pats varēja teikt: ja reiz es esmu elpojoša būtne, es vienlaicīgi esmu dabas būtne ārpusē un tai pašā laikā es esmu es pats.

Tāpat, kā es jums ar līnijām raksturoju senās Persijas pasaules uzskatu, tā es raksturošu arī trešo laikmetu.

Šī līnija, no vienas puses, attēlo ārpusē esošo dabas esamību un, no otras puses, cilvēka esamību, bet vienā punktā – elpošanas procesā – abi esamības veidi krustojas.

Tas mainījās ceturtajā, grieķu-latiņu laikmetā. Tad cilvēks krasi sajuta pretstatu starp ārējo un iekšējo, starp dabas un cilvēka esamību. Tad viņš sāka sajust sevi stāvam pretī dabai. Un, ja man vajadzētu jums parādīt, kā cilvēks sāka justies grieķu laikmetā, tad es to parādītu šādi:

No vienas puses cilvēks sajūt ārējo un no otras puses iekšējo, un starp abiem vairs nav krustošanās punkta. Zināmā mērā tas, kas cilvēkam ir kopējs ar dabu, paliek ārpus apziņas. Tas izkrīt no apziņas. Indijas jogas kultūra ir atavistiska atgriešanās pie cilvēces senākajām attīstības pakāpēm, jo tur atkal tiek mēģināts pacelt elpošanas procesu atpakaļ apziņā. To elpošanas procesu, kuru otrajā laikmetā likumsakarīgi sajuta kā kaut ko tādu, kur cilvēks jūtas reizē gan ārpusē, gan iekšpusē. Šis ceturtais laikmets sākās astotajā gadsimtā pirms Kristus, un tad sākās arī šie vēlās Indijas jogas vingrinājumi, kuri atavistiski mēģināja atsaukt atpakaļ to, kas cilvēkiem dabiskā kārtā piemita pagātnē, īpaši Indijas kultūras ietvaros, kas gan jau bija norietējusi. Tātad elpošanas procesa apziņa izzuda, un, ja kāds jautātu, kādēļ Indijas jogas kultūra mēģināja atgūt to atpakaļ, ko tā īsti gribēja ar to panākt, tad jāsaka, ka tā vēlējās iegūt patiesu ārējās pasaules izpratni, jo, pateicoties tam, kā elpošanas process tika saprasts trešajā kultūras laikmetā, cilvēks varēja iekšēji saprast to, kas tai pašā laikā bija ārējs process.

Tas ir tas, kas cilvēcei ir atkal jāatgūst, bet citā ceļā. Tā kā ceturtais laikmets beidzās tikai ap 1413. gadu, patiesībā gan 15. gadsimta vidū, tad mēs pašlaik vēl dzīvojam stiprā šīs kultūras ietekmē, kas izpaužas mūsu dvēseles vēl arvien duālistiskajā noskaņojumā. Pateicoties mūsu galvas organizācijai, mums ir nepilnīga izpratne par dabu, par to, ko mēs saucam par ārējo pasauli, un, pateicoties mūsu iekšējai organizācijai, t.i., pārējā cilvēka organizācijai, mums ir arī nepilnīgas zināšanas par mums pašiem. Pa vidu paliek tas, kur mēs saskatītu reizē pasaules procesu un mūsu pašu procesu. Tagad runa ir par to, ka mums atkal jāatgūst, tikai tagad apzināti – tas, ko mēs evolūcijas gaitā esam zaudējuši. Tas nozīmē, ka mums atkal ir jāaptver cilvēkā tas, kas vienlaicīgi pieder gan ārējai, gan iekšējai pasaulei, kuras pāriet viena otrā.

Jātiecas to panākt piektajā pēcatlantiskajā laikmetā. Šajā laika posmā ir jācenšas atkal atrast cilvēka iekšienē kaut ko tādu, kur mēs atrodam sevi un kur vienlaikus norisinās kāds ārējs process. Droši vien jūs atceraties, ka es šos svarīgos faktus jau esmu minējis. Es esmu tos minējis pēdējā "Sociālās nākotnes" rakstā, kur apskatīju šo lietu nozīmī sociālajā dzīvē. Tur ir skaidri norādīts, ka jāatrod kaut kas, ko cilvēks vienlaicīgi saprastu gan kā sevī esošu, gan kā ārējās pasaules procesu. Mēs kā mūsdienu cilvēki to nerasnīsim atgriežoties pie jogas kultūras. Tā ir pagājusi. Jo, redziet, pats elpošanas process kopš trešā pēcatlantiskā kultūras perioda ir kļuvis citāds. Vispārējos vilcienos var teikt, ka trešajā, pēcatlantiskajā kultūras periodā cilvēks vēl elpoja dvēseli, tagad viņš elpo gaisu. Ne tikai mūsu priekšstati ir kļuvuši materiāli, bet arī pati realitāte ir zaudējusi savu dvēseli.

Es lūdzu jūs manis teiktajā nesaskatīt kaut ko nenozīmīgu. Padomājiet, ko nozīmē tas, ka realitāte, kurā dzīvo cilvēce, pati ir tā pārvērtusies, ka mūsu elpojamais gaiss ir citāds, nekā tas bija pirms četriem gadu tūkstošiem. Ne tikai cilvēces apziņa ir mainījies, bet arī visa Zemes atmosfēra. Agrāk tā bija dvēsele, šodien tā ir gaiss. Elementārās garīgās dabas būtnes, par kurām es runāju vakar, var atkal ienākt jūsu ar ieelpoto gaisu, ja jūs nodarbojaties ar jogas elpošanu. Bet mākslīgi vairs nevar iegūt to, kas normālā elpošanā bija sasniedzams pirms trijiem gadu tūkstošiem. Tā ir liela austrumnieku ilūzija, kad viņi tic, ka to var atgūt atpakaļ. Tas, ko es tagad saku, pilnībā atspoguļo realitāti. Cilvēks vairs neapveltī gaisu ar dvēselisko elementu, kas viņam piemīt. Tādēļ tās būtnes, kuras es sauktu par antimihailiskām būtnēm

var iekļūt gaisā un caur gaisu cilvēkos, kā es to vakar stāstīju. Mēs varam padzīt šīs būtnes tikai tad, ja jogas vietā praktizējam kaut ko tādu, kas atbilst mūsu laikam. Mums ir jābūt skaidrībā par to, ka šī pareizā sevis un pasaules izpratne tiešām ir nepieciešama, un šo pareizo izpratni var iegūt tikai apzinoties daudz smalkākas, niansētākas cilvēka attiecības ar ārējo pasauli, proti, to, kas notiek ar mūsu ēterisko miesu. Tam aizvien vairāk ir jāienāk mūsu apziņā līdzīgi elpošanas procesam. Tāpat, kā mēs elpojot ieelpojam svaigu skābekļa gaisu un izelpojam nevajadzīgo oglekļa gaisu, tāpat līdzīgs process notiek vienmēr, kad mēs uztveram kaut ko ar savām maņām. Iedomājieties, ka jūs kaut ko redzat. Izvēlēsimies kādu radikālu gadījumu. Pieņemsim, ka jūs aplūkojat uguns liesmu. Tad notiek kaut kas tāds, ko var salīdzināt ar ieelpošanu, tikai tas ir daudz smalkāks process. Tad aizveriet acis – jūs varat līdzīgi rīkoties ar jebkuru maņu –, un jūs redzēsīt savā priekšā liesmas pēctēlu, kas aizvien vairāk pārveidojas, kā saka Gēte, izskan. Šajā gaismas iespaids uztveres procesā un tam sekojošajā izskanēšanas procesā bez tā, kas te notiek gluži fizioloģiski, svarīgu lomu spēlē cilvēka ēteriskā miesa. Un šis process satur sevī kaut ko ļoti, ļoti nozīmīgu. Tur iekšā tagad ir dvēseliskais elements, kas pirms trīs gadu tūkstošiem kopā ar gaisu tika ieelpots un izelpots. Tātad mums ir jānācās saskatīt maņu procesos dvēselisko elementu, līdzīgi tam, kā pirms trīs gadu tūkstošiem dvēseliskums tika saskatīts elpošanas procesā.

Tas ir saistīts ar to, ka pirms trīs gadu tūkstošiem cilvēks dzīvoja it kā nakts kultūrā. Jahve uzrunāja savus praviešus naktī caur sapņiem. Savukārt mums ir jāizsmalcina savas attiecības ar pasauli tādējādi, lai mēs uztvertu pasaulē ne tikai maņu iespaidus, bet arī aiz tiem esošo garīgumu. Mums ir jāiegūst pārliecība, ka ar katru gaismas staru, ar katru skaņu, ar katru siltuma sajūtu un tās izskanēšanu, mēs nonākam dvēseliskā mijiedarbībā ar garīgo pasauli, un mums ir jāapzinās visa šī fakta nozīme.

Es jums esmu parādījis, ka Golgātas mistērija ir notikusi ceturtajā pēcatlantiskajā periodā, kas, rēķinot precīzi, sākās 747. gadā pirms Kristus un beidzās 1413. gadā pēc Kristus. Golgātas mistērija ir notikusi šī laikmeta pirmajā trešdaļā, taču spēja, ar kuru cilvēki toreiz ir uztvēruši šo notikumu, piederēja vēl pie vecā domāšanas veida, pie rietošās senās kultūras. Mūsu laikā Golgātas mistērijas izpratnes veidam ir pilnīgi jāatjaunojas, jo senais tās izpratnes veids sevi jau ir pilnīgi izsmēlis. Tas vairs neatbilst pašas Golgātas mistērijas būtībai, un daudzie mēģinājumi aptvert Golgātas mistēriju ar cilvēcisko domāšanu, kas tika veikti līdz šim, ir izrādījušies nepiemēroti, lai to sasniegtu.

Redziet, visam, kas izpaužas materiāli, ir arī garīgi dvēseliskā puse, un visam, kas parādās kā garīgi dvēselisks, ir arī ārējā, materiālā puse. Tas fakts, ka Zemes gaiss ir atdvēseļots tā, ka cilvēks vairs neelpo sākotnēji apdvēseļoto gaisu, ir būtiski ietekmējis cilvēces garīgo attīstību, jo līdz ar elpošanu cilvēks ieguva dievišķo dvēseli, kurai viņš sākotnēji bija radniecīgs, kā tas rakstīts Vecās Derības sākumā: "Un Dievs iedvesa viņa nāsīs dzīvības dvasi kā dzīvu dvēseli." Ar dvēseliskā elementa ieelpošanu cilvēkam atvērās iespēja iegūt apziņu par dvēseles pirmseksistenci, par dvēseles esamību, pirms tā ir nonākusi fiziskajā miesā caur piedzimšanu un ieņemšanu. Un tai pašā mērā, kādā elpošanas process pārstāja būt apdvēseļots, cilvēks zaudēja arī dvēseliskā elementa pirmseksistences apziņu. Jau ceturajā pēcatlantiskā perioda laikā, kad dzīvoja Aristotelis, vairs nebija nekādas iespējas ar cilvēciskām spējām uztvert dvēseliskā elementa pirmseksistenci. Tas vairs nebija iespējams.

Vēsturiski mēs stāvam nozīmīga fakta priekšā, kas ir lielākais notikums Zemes attīstībā. Tas ir Kristus notikums, taču cilvēcei vēl jānobriest tā izpratnei. Ar seno uztveres spēju pārpalikumu, kas saglabājies no pirmatnējās kultūras, tā vēl kādu laiku pēc Golgātas mistērijas spēja uztvert tās starojumu, bet tad šis uztveres spēks zuda, un dogmatika, kas nāca tā vietā, arvien vairāk attālinājās no Golgātas mistērijas izpratnes. Baznīca aizliedz ticēt pirmseksistencei ne jau tāpēc, ka Golgātas mistērija nebūtu savienojama ar pirmseksistenci, bet gan tāpēc, ka gaisa atdvēseļošanās dēļ cilvēks vairs nespēja ienest dvēselē pirmseksistences apziņu kā reālu spēku. No tā, kas kļuva par galvas apziņu, izzuda pirmseksistences ideja.

Atgūstot dvēseliskumu maņu uztveres jomā, mēs atkal atgūtu krustpunktu, kurā var aptvert to cilvēka gribu, kas plūst no trešās apziņas kārtas, kā es jums to šajās dienās raksturoju. Tad mums būtu kaut kas tāds, kas vienlaicīgi ir gan subjektīvs, gan objektīvs, pēc kā tik ļoti ilgojās Gēte. Tad mums atkal būtu iespējams visās niansēs aptvert, cik patiesībā īpatnējs ir šis cilvēka maņu process attiecībā pret ārējo pasauli. Tas, ka ārējā pasaule uz mums vienkārši iedarbojas un ka mēs uz to vienkārši reaģējam, ir visai rupjš priekšstats. Viss, kas par to tiek runāts, ir vienkārši robusti priekšstati. Patiesībā, plūstot no ārienes uz iekšieni, norisinās kāds dvēselisks process, un to aptver dziļi zemapziņā esošs, intīms dvēselisks process tā, ka šie procesi caurauž viens otru. No ārienes uz mums iedarbojas pasaules domas, no iekšienes uz

āru darbojas cilvēces griba, un šajā punktā krustojas cilvēces griba un pasaules domas, tāpat kā elpošanā kādreiz ir krustojies objektīvais ar subjektīvo, cilvēka dvēsele ar ārpasaules dvēseli. Mums jāpamācās sajūst, kā caur mūsu acīm darbojas mūsu griba un kā faktiski mūsu maņu aktivitāte klusi iejaucas pasivitātē, pateicoties kam kosmiskās domas krustojas ar cilvēces gribu. Mums ir jāattīsta šī jaunā joga griba. Ar to mums atkal tiek dots kaut kas līdzīgs tam, kas pirms trīstūkstoš gadiem cilvēkiem tika dots caur elpošanas procesu. Mūsu uztverei ir jāklūst daudz dvēseliskākai, daudz garīgākai.

Pēc tā tiecās Gētes pasaules uzskats. Gēte vēlējās iepazīt to tīro fenomenu, kuru viņš sauca par pirmfenomenu. Tajā viņš tikai apkopoja to, kas ārējā pasaulē iedarbojas uz cilvēku, un, kur neiejaucas luciferiskās domas, kas nāk no paša cilvēka galvas. Šīm domām bija jākalpo tikai šo fenomenu apkopšanai. Gēte tiecās nevis pēc dabas likumu atklāšanas, bet pēc pirmfenomena uztveres. Tas viņam ir visnozīmīgākais. Bet, ja mēs nonāksim pie šī tīrā pirmfenomena, tad ārējā pasaulē mums atklāsies kaut kas tāds, kas ļaus mums arī sajūst, kā, aplūkojot ārējo pasauli, darbojas mūsu griba, un tad mēs atkal pacelsimies līdz kaut kam objektīvi subjektīvam, kā tas, piemēram, vēl bija senajā ebreju mācībā. Mums jāpamācās ne tikai runāt par pretrunu starp materiālo un garīgo, bet mums jāiepazīst materiālā un garīgā elementa mijiedarbība un saplūšana tieši uztverot juteklisko pasauli. Tieši tāpat, kā pirms trīs gadu tūkstošiem mums bija Jahves kultūra, tā šodien mēs stāvam jaunas kultūras priekšā, kas sāksies tad, kad mēs vairs neredzēsīm dabu tikai materiāli un arī ne tā, kā to redzēja Gustavs Teodors Fehners, kurš iefantazēja dabā kaut ko dvēselisku. Ja mēs iemācīsimies uztvert dabā dvēselisko elementu kopā ar juteklisko, tad mēs uztversim Kristus attiecības ar ārējo pasauli. Tad šīs Kristus attiecības ar ārējo dabu būs mums kaut kas līdzīgs garīgam elpošanas procesam.

Mēs varam sev palīdzēt tādējādi, ka mēģināsim arvien vairāk saprast, tikai tagad ar veselo cilvēka saprātu saprast, ka mūsu dvēseles eksistences pamatā ir pirmseksistence, un ka mums ir jāpaplašina gluži egoistiskais pēceksistences priekšstats, kas rodas no mūsu egoistiskās vēlmes būt arī pēc nāves, ar priekšstatu par dvēseles pirmseksistenci. Mums citādā veidā atkal jāpaceļas līdz istai dvēseles nemirstības izpratnei. Tas ir tas, ko var nosaukt par Mihaela kultūru. Ja mēs ejam cauri pasaulei ar apziņu, ka ar katru skatienu, ar katru skaņu, ko mēs dzirdam, mūsos ieplūst garīgais vai vismaz dvēseliskais elements, un tai pašā laikā mēs izstarojam dvēselisko elementu pasaulē, tad mēs esam sasnieguši to apziņu, kas ir nepieciešama cilvēces nākotnei.

Es vēlreiz atgriežos pie mūsu tēla. Pieņemsim, jūs redzat uguns liesmu. Jūs aizverat acis, jūsu priekšā ir pēctēls, kas pakāpeniski izgaist. Vai tas ir tikai subjektīvs process? Fiziologi uzskata, ka jā. Bet tā tas tomēr nav. Pasaules ēterā tas nozīmē objektīvu procesu, tāpat kā gaisā jūsu izelpotās oglekļa dioksīda klātbūtne ir objektīvs process. Jūs iekļaujat pasaules ēterā kādu tēlu, kuru jūs sajūtat tikai kā izgaistošu pēctēlu. Tas nav tikai subjektīvs process, tā ir objektīva norise. Te jums ir iespēja atzīt, ka kaut kas, kas norisinās jūsos, tai pašā laikā kādā smalkākā veidā ir arī pasaules process.

Tā tas ir, ja vien jūs to patiešām apzināties: es uzlūkoju liesmu, tad aizveru acis un ļauju šim tēlam izdzist, tas izdzīst arī tad, ja jūs atstājat acis vaļā, tikai tad jūs to nemanāt, tad tas nav kaut kas, kas notiek tikai manī; tas ir kaut kas, kas notiek pasaulē. Un tā tas ir ne tikai ar liesmu. Ja es satieku kādu cilvēku un saku, ka šis cilvēks to un to ir teicis, kas var būt vai arī var nebūt patiesība, tad es veidoju par to spriedumu, kas ir morāla vai intelektuāla darbība cilvēka iekšienē. Tā izdzīst tāpat kā liesma. Tā ir objektīva pasaules norise. Ja jūs domājat labu par savu līdzcilvēku, tad šī doma izskan kā objektīvs process pasaules ēterā. Ja jūs par kādu domājat ļauni, tad arī tas izskan kā objektīvs process. Jūs nevarat paturēt sevī to, ko uztverat no pasaules vai ko jūs spriežat par pasauli. Jūs darāt to it kā tikai jūsu prātā, taču tai pašā laikā tas ir objektīvs pasaules process. Tāpat kā trešajā laikmetā cilvēki zināja, ka elpošanas process vienlaicīgi ir gan norise pašā cilvēkā, gan arī objektīvs process, tāpat nākotnē cilvēcei būs jāapzinās, ka dvēseliskais, par ko es runāju, vienlaicīgi ir arī objektīvs pasaules process.

Šī pārmaiņa apziņā pieprasa, lai cilvēka dvēseles noskaņojumam tiktu piedēvēta lielāka nozīme, nekā tas ir mūsdienās pierasts. Caurstrāvojot sevi ar šo apziņu, tiek pavērts ceļš Mihaela kultūrai. Ja mēs atzīstam gaismu par visas jutekliskās uztveres pārstāvi, tad mums ir jāpaceļas līdz tādai pakāpei, lai mēs varētu domāt par gaismu kā par fenomenu, kam piemīt dvēsele, tāpat kā trešajā gadu tūkstoši pirms Kristus tas bija pašsaprotami cilvēkiem attiecībā uz gaisu, jo tāds tas arī bija. Mums pilnībā jāatradinās saskatīt gaismā to, ko tur ir pieradis redzēt materiālais laikmets. Mums pamatīgi jāatradinās ticēt tam, ka Saule izstaro vienīgi viļņus, par ko runā fizika un ko cilvēki vispārēji apzinās. Mums ir jābūt skaidrībā par to, ka te uz gaismas spārnēm pasaulē ienāk dvēsele. Tai pašā laikā mums ir jāsaprot, ka tas tā nebija iepriekšējā

laikmetā. Tas, kas tagad nāk mums pretī ar gaismu, iepriekšējā laikmetā pie cilvēkiem nāca ar gaisu. Redziet, tā ir objektīva atšķirība Zemes procesā. Ja mēs domājam par to lielos vilcienos, mēs varam teikt, ka tie ir **gaisa dvēseliskais process** un **gaismas dvēseliskais process**, ko mēs varam novērot Zemes attīstībā; un pa vidu nāk Golgātas mistērija, kas nozīmē pāreju no viena procesa pie otra.

Gaisa dvēseliskais process → **Golgātas mistērija** → Gaismas dvēseliskais process

Mūsdienās un nākotnē nepietiek tikai plāpāt par garīgām abstrakcijām, tikai nodoties kaut kādam miglainam panteismam vai tml., bet runa ir par to, lai mūsdienu cilvēce tās lietas, kuras tā saprot kā materiālus procesus, sāktu iepazīt to dvēseliskajā kvalitātē.

Cilvēcei būtu jāamācās atzīt, ka laikā pirms Golgātas mistērijas Zemes atmosfērā atradās dvēsele, kas attiecās arī uz cilvēka dvēseli. Tagad Zemes atmosfērā vairs neatrodas tas dvēseliskais elements, kas bija saistīts ar cilvēku. Toties tas pats dvēseliskais, kas pirms tam bija gaisā, tagad ir ietverts gaismā, kas mūs apņem no rīta līdz vakaram. Šo iespēju ir devusi Kristus savienošānās ar Zemi. Tā kā arī gaiss un gaisma Zemes attīstības gaitā garīgi dvēseliski ir kļuvuši citādi.

Bērnīgi ir domāt, ka gaiss un gaisma ir bijuši vienādi un gluži materiāli visos Zemes attīstības gadu tūkstošos. Gaiss un gaisma ir iekšēji pilnīgi pārveidojušies. Mēs dzīvojam citādā atmosfērā, citādā gaismā, nekā mūsu dvēseles ir dzīvojušas agrākajos Zemes iemiesojumos. Mums ir jāamācās to, kas ir ārēji materiāls, saskatīt kā garīgi dvēselisku. Bet tā nebūs nekāda garazinātne, ja cilvēki, no vienas puses, runās tikai par materiālo eksistenci un tikai izrotās savas runas ar dekoratīviem izsaukumiem, kā tas pašlaik ir pierasts, ka materiālajā visur esot garīgais elements! Šajā ziņā mūsdienu cilvēki nūdien ir ļoti īpatnēji, viņi ļoti vēlas atgriezties pie abstrakcijām. Bet nākotnē būs nepieciešams, nevis abstrakti nodalīt materiālo no garīgā, bet pašā materiālajā meklēt garīgo tā, lai to varētu aprakstīt kā garīgo un iepazīt garīgā elementa pāreju materiālajā, saprast, kā gars darbojas matērijā. Tikai tad mēs arī patiesi spēsim iepazīt cilvēku. "Asinis ir pavisam īpaša sula", taču tas, par ko šodien runā fizioloģija, nav vis kāda īpaša sula, bet tā ir sula, kuras ķīmisko sastāvu mēģina pasniegt tieši tāpat, kā jebkuru citu vielu salikumam. Tas jau neesot nekā īpašs. Īstenībā, tikai izejot no pareizās gaisa un gaismas metamorfozes fenomena, kas norisinājās laikmetu gaitā, izpratnes, mēs pakāpeniski sāksim saprast garīgi dvēseliski arī pašu cilvēku visos viņa būtnes atsevišķos locekļos. Tad arī vairs nerunās par abstraktām vielām un abstraktu garu, tad runās par garu, dvēseli un miesu, kas atrodas savstarpējā mijiedarbībā. Tā būs Mihaela kultūra.

Tas ir tas, ko pieprasa mūsu laiks, tas, kas cilvēkiem, kuri vēlas saprast šo laiku, ir jāaptver ar visām dzīvajām dvēseles šķiedrām. Jau kopš seniem laikiem arvien pastāvējusi pretestība pret visu to, kas cilvēkiem bijis nepierasts. Es bieži esmu izmantojis kādu jauku piemēru, lai ilustrētu šādu nejutību pret visu jauno. 1835. gadā, tā tad vēl nepagāja viens gadu simtenis, kopš tā laika, kad tika plānots būvēt pirmo dzelzceļa līniju no Frankfurtes uz Nīrnbergu, Bavārijas augstajai medicīnas kolēģijai tika vaicāts: vai ir higiēniski būvēt šādu dzelzceļa līniju? Kā rāda dokumenti, un tā nebūt nav pasaka, mediķu kolēģija ir atbildējusi, ka šādu dzelzceļa līniju nedrīkst būvēt, jo cilvēki, pārvietodamies pa Zemi šādā veidā, kļūstot nervozi.

Un vēl tika piebilsts: ja tomēr būtu tādi cilvēki, kuri ļoti vēlētos panākt dzelzceļa celtniecību, tad abās pusēs šim dzelzceļam būtu jāuzceļ augstas sienas no dēļiem, lai tie, kam vilciens brauks garām, nedabūtu smadzeņu satricinājumu. Jūs redzat: viena lieta ir šāds spriedums, pavisam cita ir cilvēces attīstības gaita. Šodien mēs smaidam par šādu dokumentu, ko Bavārijas mediķu kolēģija ir izdevusi 1835. gadā, bet patiesībā mums nav nekādu tiesību smieties, jo, sastopot šodien kaut ko līdzīgu, mēs izturētos tieši tāpat. Būtibā mēs jau arī nedrīkstam uzskatīt Bavārijas mediķu kolēģijas spriedumu par absolūti aplamu. Ja salīdzinām mūsdienu cilvēku nervu stāvokli ar to cilvēku nervu stāvokli, kuri dzīvoja pirms divsimts gadiem, mēs redzam, ka cilvēki tiešām ir kļuvuši nervozi. Varbūt mediķu kolēģija toreiz kaut ko arī pārspilēja, taču cilvēki tik tiešām ir kļuvuši nervozi. Cilvēces attīstībā šādas lietas nav izšķirošas. Svarīgi, lai impulsi, kas grib ienākt Zemes attīstībā, tajā arī ienāktu, un lai tie netiktu atraidīti. Tas, kas laiku pa laikam grib ienākt cilvēces kultūras attīstībā, runā pretī cilvēku kūtrumam un tieksmei pēc ērtībām. Mums ir jāprot atšķirt mūsu objektīvie pienākumi attiecībā pret cilvēces kultūras attīstību no mūsu cilvēciskās tieksmes pēc ērtībām. Un es pabeigšu šodien ar šiem vārdiem, jo nav šaubu, un tas top skaidrs, raugoties no visām pusēm, ka mums priekšā stāv pamatīga cīņa tieši starp antroposofisko izziņas ceļu un dažādām citām

pārliecībām. Tās pārliecības, kas grib palikt vecajās, ierastajās sliedēs un kuras nevēlas pacelties līdz Golgātas mistērijas jaunatzišanai, stāvēs savās jau ieņemtajās stingrajās cīņas pozīcijās un arvien tās nostiprinās. Un būtu ļoti, ļoti vieglprātīgi nesaskatīt, ka šī cīņa jau ir sākusies.

Es nebūt nekāroju pēc šādas cīņas, sevišķi ar katoļu baznīcu, kas, liekas, pēdējā laikā tiek pamatīgi uzspiesta. Tas, kas labi pārzina mūsdienu konfesiju pamatā esošos vēsturiskos impulsus, nevēlēšies cīnīties ar seno un cienījamo. Bet, ja šī cīņa tiek uzspiesta, tad no tās nevar izvairīties. Jāsaka, ka mūsdienu garīdznieki nebūt nav labvēlīgi noskaņoti pret to, kam ir jāienāk cilvēku dzīvē, proti, pret garazinātņi. Var jau redzēt, ka šī neizbēgamā cīņa patiesībā ir groteska: par antroposofisko garazinātņi tiek stāstīts, pamatojoties uz tai naidīgiem rakstiem, un manīs paša rakstus pāvests ir aizliedzis katoļiem lasīt. Tas nemaz nav smieklīgi, tā ir dziļi nopietna lieta! Šī cīņa, kas izskatās groteska, patiesībā ir jāuzlūko nopietni. Šī cīņa sevišķi nopietni jāuztver arī tādēļ, ka tajā nemaz nav vēlams iesaistīties. Izvēlēsimies par piemēru Katoļu baznīcu. Ar Evaņģēlisko baznīcu tas gan nav citādāk, tikai Katoļu baznīca ir varenāka, tā ir sena un cienījama institūcija. Atliek iedziļināties katrā atsevišķā priesteru tērpa detaļā, kad viņš vada misi, katrā atsevišķā mises daļā, lai saskatītu aiz tā visa mūžseno, svēto, cienījamo institūciju, kas ir senāka pat par pašu kristietību, jo mises upuris ir tikai kristīgi pārveidots mūžsens mistēriju kults. Un tajā dzīvojošie garīdznieki izmanto šādu necienīgu cīņas līdzekli!

Ja mēs, no vienas puses, ar visdziļāko cieņu attiecamies pret kultu un tāpat arī pret to, ko tas simbolizē, un, no otras puses, redzam, ar kādiem jauniem līdzekļiem tiek apkarots tas, kas grib ienākt cilvēces attīstībā, tad mēs redzam arī, cik liela nopietnība ir nepieciešama, lai atrastu pret to nostāju. Tas patiešām ir kaut kas tāds, kas jāstudē, jāizprot. Tas, kas nāk no šīs puses ir tikai pats sākums, un mēs nedrīkstam gulēt attiecībā uz šīm lietām; mums arvien jātur acis vaļā! Mums jācīnās pret pašu snaudulīgumu, kas tik dziļi ir iesakņojies cilvēku apziņā un kas piemīt arī tiem, kas piedalās antroposofiskajā kustībā. Sektantiska snaudulīguma laiks ir pagājis. Tas, ko es bieži esmu teicis, ir dziļa patiesība, proti, ka mums ir jāskatās antroposofiskās kustības pasaulvēsturiskā nozīme un jāskatās pāri visam niecīgajam, vienlaikus uztverot nopietni arī katru mazu, bet patiesu impulsu.